

Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych i Gerontokardiologii
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego

Warszawa, ul. Czerniakowska 231, tel.: 22 62 68 950

Kierownik: prof. dr hab. n. med. Piotr Jankowski

Recenzja rozprawy doktorskiej

pt.: „Korelaty występowania zespołu niespokojnych nóg u osób starszych” mgr Magdaleny Doroty Szklarek

Zespół niespokojnych nóg, znany również jako choroba Willisa-Ekboma, jest neurologicznym zaburzeniem ruchowym charakteryzującym się nieprzyjemnymi odczuciami w nogach i bólem prowadzącym do chronicznych zaburzeń snu. Zespół niespokojnych nóg jest szczególnie uciążliwy dla osób starszych. W wielu badaniach wykazano znaczny jego wpływ na jakość życia tej subpopulacji. Objawy zespołu niespokojnych nóg mogą prowadzić do uporczywego zmęczenia, problemów psychicznych i zwiększonego ryzyka upadków oraz nasilać zjawisko wielochorobowości, charakterystycznej dla osób starszych. Z klinicznego punktu widzenia bardzo ważne jest poznawanie czynników powiązanych z występowaniem i ryzykiem nasilenia zespół niespokojnych nóg. Jest to kluczowe do skutecznego zarządzania tym schorzeniem oraz poprawy funkcjonowania i samopoczucia pacjentów.

Celem badań stanowiących przedmiot rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Szklarek była ocena częstości występowania zespołu niespokojnych nóg u osób starszych (> 60 lat), analiza wpływu wybranych czynników na występowanie ZNN oraz ocena korelatów jakości życia (QoL) z uwzględnieniem obecności ZNN u tych osób.

Przedłożona do recenzji praca na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu składa się z pięciu rozdziałów właściwych, dwóch publikacji stanowiących podstawę rozprawy doktorskiej, streszczenia w języku polskim i angielskim oraz piśmiennictwa (45 publikacji, w znakomitej większości zagranicznych autorów, tylko dwie pozycje polskojęzyczne). Wykaz zastosowanych skrótów znacznie ułatwia rozprawę. W aneksie zawarto Uchwałę Komisji Bioetyki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o pozytywnym zaopiniowaniu wniosku na realizację badania, kwestionariusze, które posłużyły jako narzędzia badawcze oraz oświadczenia współautorów dotyczące ich wkładu w przygotowanie opublikowanych prac naukowych. Doktorantka przedstawiła także swój dotychczasowy dorobek, obejmujący czynny udział w konferencjach naukowych i pracach badawczych. Spis treści zamieszczony na początku pracy czyni ją przejrzystą i umożliwia łatwe nawigowanie pomiędzy poszczególnymi sekcjami i rozdziałami. W całości praca liczy 80 stron.

Podstawę dysertacji stanowią dwie prace oryginalne, w których Doktorantka była pierwszą autorką. Artykuły zostały opublikowane w recenzowanych, renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Łączna wartość współczynnika wpływu na dzień złożenia rozprawy wynosiła 4 668 (210 punktów MNiSW).

Praca zaczyna się od wprowadzenia, w którym Autorka uargumentowała dobór tematu i uzasadniła podjęcie badań, stanowiących podstawę rozprawy, a także zdefiniowała analizowany problem zespołu niespokojnych nóg.

W rozdziale „Założenia i cele pracy” Doktorantka poprawnie sformułowała cel główny pracy i pięć celów szczegółowych prowadzonych badań i analiz. W kolejnym rozdziale (składającym się z czterech podrozdziałów), zatytułowanym „Podsumowanie

metodologii oraz wyników składających się na dysertację”, mgr M. Szklarek przedstawiła metodologię badania, dokonując lapidarnego opisu materiału i metod oraz charakterystyki badanej grupy, zapewniając w ten sposób przejrzystość dysertacji. Opis ten jest usystematyzowany, jasno zdefiniowano kryteria włączenia i wykluczenia oraz zamieszczono wykaz kwestionariuszy wykorzystanych w celu realizacji badania. W mojej opinii w podrozdziale zatytułowanym „Metody” warto byłoby w opinii recenzenta zawrzeć skrócony opis zastosowanych metod analiz statystycznych, których wyniki opisano w kolejnym podrozdziale. Nie umniejsza to jednak wysokiej wartości pracy bowiem metody statystyczne zostały szeroko opisane w każdej z publikacji stanowiących podstawę rozprawy. Opis wyników, zawarty na trzech stronach, jest poprawny, metody statystyczne zostały dobrane właściwie. Oprócz najważniejszych wyników badań, mgr Szklarek dokonała również oceny podobieństwa struktur badanych grup (mieszkańcy Polski i Wielkiej Brytanii). W tej części pracy Doktorantka zamieściła również czterostronicową dyskusję, w której porównała uzyskane rezultaty badawcze z wynikami innych badań poświęconych podobnej problematyce, co świadczy o Jej dojrzałości naukowej. W kolejnej części pracy, mgr M. Szklarek zamieściła pięć poprawnie sformułowanych postulatywnych wniosków, odnoszących się do postawionych celów badawczych. Strony od 22 do 44 stanowią kopie publikacji, będących podstawą dysertacji.

W pierwszej publikacji (Journal of Clinical Medicine) podjęto ocenę związku pomiędzy zespołem niespokojnych nóg a szerokim zestawem czynników potencjalnie związanych z całościową oceną geriatryczną (CGA), takich jak palenie tytoniu, spożycie alkoholu, współistniejące choroby, funkcjonowanie fizyczne i poznawcze, stosowane leki, stan odżywienia oraz aktywność fizyczna, w dwóch grupach starszych Europejczyków. Jako cel dodatkowy sformułowano ocenę korelatów jakości życia tych

osób z uwzględnieniem występowania zespołu niespokojnych nóg. W części zawierającej wnioski wynikające z badania będącego przedmiotem artykułu, wskazano niezależne korelaty zespołu niespokojnych nóg u osób starszych, tj. płeć żeńska, liczba przyjmowanych w ciągu doby leków i spożywanie alkoholu. Omawiany zespół, wraz z kilkoma przewlekłymi schorzeniami oraz niskim poziomem aktywności fizycznej, był z kolei niezależnym korelatem negatywnie wpływającym na jakość życia. Uzyskane wyniki implikują potrzebę kontroli czynników ryzyka z obszaru stylu życia, w tym spożycia alkoholu, a także monitoringu procesów terapeutycznych wśród osób starszych w odniesieniu do zmniejszenia obciążenia tej subpopulacji problemem zespołu niespokojnych nóg.

Druga publikacja (Medycyna Pracy) podejmuje ciekawy, wyselekcjonowany problem badawczy. Pomimo opisywanych w literaturze związków występowania zespołu niespokojnych nóg z obecnością metali ciężkich, w dostępnym piśmiennictwie nie znaleziono badań oceniających związek występowania omawianego zespołu z potencjalnym toksycznym wpływem rtęci w kontekście stosowania wypełnień amalgamatowych. W taki sposób Doktorantka uzasadniła postawiony cel badań, którym była ocena częstości występowania zespołu niespokojnych nóg w związku z obecnością wypełnień amalgamatowych. Wyniki badania dowiodły, że osoby starsze, u których występowały objawy tego zespołu, miały istotnie większą liczbę wypełnień stomatologicznych z amalgamatu w porównaniu z osobami takich objawów, co może stanowić inspirację do pogłębienia badań w tym obszarze.

Pracę zwieńczają streszczenia w języku polskim i angielskim, które w pełni oddają zawartość pracy, oraz podsumowanie pozostałego dorobku Doktorantki. Na uznanie zasługuje aktywność mgr Szklarek, przejawiająca się czynnym udziałem w pięciu międzynarodowych konferencjach naukowych, czego efektem są dwa

opublikowane streszczenia pokonferencyjne. Ponadto Doktorantka była jednym z wykonawców projektu Narodowego Programu Profilaktyki i Leczenia chorób Układu Sercowo-Naczyniowego na lata 2006-2008 „POLKARD 2006- 2008”.

Badania będące przedmiotem rozprawy doktorskiej dotyczą bardzo ważnej, uzasadnionej epidemiologicznie i demograficznie problematyki. Zostały przedstawione w oparciu o dojrzały warsztat badawczy. Mogą stanowić inspirację do dyskusji klinicznej na temat roli czynników z obszaru stylu życia, jak również znaczenia realizacji planu leczenia osób starszych w kontekście poprawy skuteczności diagnostyki i leczenia zespołu niespokojnych nóg. Doktorantka wykazała się umiejętnością krytycznej analizy piśmiennictwa, co świadczy o dojrzałości naukowej i dobrym przygotowaniu do pracy badawczej. W mojej opinii rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.), dlatego w oparciu o przedłożoną do recenzji rozprawę doktorską pt. „Korelaty występowania zespołu niespokojnych nóg u osób starszych” zwracam się do Pani Przewodniczącej i Wysokiej Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie mgr Magdaleny Doroty Szklarek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa, 10 września 2024 r.

prof. dr hab. med. Piotr Jankowski